

De omgekeerde wereld van Daan Samson

door Mariette Dölle

In het huidige neoliberale tijdperk is de kunst van Daan Samson op z'n zachts gezegd pikant. Zijn werk druipt van de sponsoring, wordt beschreven in stuitend overdreven marketingjargon en tart regelmatig elke moraal. Vaak is de positie van de kunstenaar niet helemaal duidelijk: maakt hij nou een grap of meent hij het serieus? Zijn werk hangt zelden in musea omdat het zich niet laat vangen in één vorm. Je zou hem situationist kunnen noemen: Daan Samson creëert situaties waarin hij zichzelf of zijn hoofdpersonen los lijkt te wrikken van hun morele anker. Samson stelt de opvattingen van het publiek op de proef met werken waarin vaststaande normen en waarden worden ondergraven, ontkend en omgedraaid.

Meestal presenteert hij die situaties in de vorm van fotoverslagen, maar sinds kort maakt Samson ook een magazine: **Samson en de With**. Officieel als promotie van de Witte de Withstraat, Rotterdams bekendste cultuurstraat, maar als je de *glossy* openslaat valt vooral Samson zélf op die prominent op de voorgrond van elke foto prijkt. En als hij in de inleiding van het magazine schrijft: *“beviende cultuurprominenten worden door de welvaartskunstenaar onthaald”*, is de toon gezet. Afgelopen maand verscheen een nieuwe aflevering van het blad, met zowaar Frits Bolkestein als hoofdgast. Samson wandelde met de VVD-prominent door de straat, liet zich uitgebreid fetere door restaurants en winkels met lunches, borrels, cadeaus, kleding en, oh ja, hapte tussendoor een snuffje cultuur. Op de website van de lokale VVD staat trots geschreven: *“Het is een leuke reportage van een groot liberaal op bezoek in Rotterdam. Op de laatste pagina van het magazine staat bovendien nog een mooie advertentie van de VVD Rotterdam die duidelijk laat zien waar de VVD in Rotterdam voor staat.”* Maar wie het tijdschrift doorbladert bekruipt toch ook een ongemakkelijk gevoel. Samson ontlokt de politicus uitspraken met de diepgang van een meeuw (*“in de loop der jaren ben ik iets dikker geworden, niet alleen letterlijk”*) en zet Bolkestein en zijn kleindochter neer in een zee van consumptieartikelen, zozeer dat het ongegeneerd genieten van de beste wijn, de lekkerste gambas en de mooiste kunst ook iets treurigs krijgt. Het is de marktmaatschappij ten top, waar alle menselijke betrekkingen vertaald zijn in economische termen en de uitwisseling van kennis en ideeën is vervangen door de uitwisseling van goederen en zaken.

Onverwacht bieden de stralende kleurenfoto's daarmee een grauw beeld van de mogelijke toekomst van de kunsten in Nederland. Zal straks elke kunstenaar of tentoonstellingsruimte zich moeten bedienen van de tactieken van Samson en slechts fungeren als kapstok voor het ophangen van zoveel mogelijke commerciële boodschappen? Zal het straks zo zijn dat een straat of stad zich niet meer spiegelt in de boeken die er over geschreven worden, de films die het als décor kiezen en de schilderijen die de uitzichten vastleggen? Denk niet dat Samson een links-progressieve kunstenaar is die de kunst als platform kiest om zijn politieke overtuiging te verkondigen. Zomer 2008 viel een pakket van meer dan tweeduizend brieven op de mat van het PVDA-hoofdkwartier, allemaal ondertekend door Daan Samson (*Kleur Bekennen*, 2008). In de brieven gaf hij steeds opnieuw een andere reden waarom hij zijn lidmaatschap bij de PVDA opzegde. Redenen die hij overigens niet zelf had verzonnen: de brieven waren voor hem geschreven door scholieren die aan een kunstproject deelnamen waarin Samson de grenzen van maatschappelijke betrokkenheid en het belang van politiek engagement analyseerde. In plaats van de leerlingen uit te leggen waarom hun betrokkenheid bij de politiek van belang is voor de zeggenschap over hun toekomst, daagde hij ze uit om de beste reden te verzinnen waarom hij géén lid van een politieke partij zou moeten zijn. Overigens was de reactie van de PVDA nogal zuinigjes, vertelde Daan me. Hij kreeg een briefje terug met de mededeling *‘dat het altijd jammer is om talentvolle leden kwijt te raken’*.

Lees verder ►

Femke Vandenbosch - Managing director at Museum of Fine Arts / Ghent, BE

Uit de fotoreeks **'Art Babes'** (2011)
in samenwerking met fotograaf Jeronimus van Pelt

Zalig zijn de armen van geest (2009) is een fotowerk dat hij in opdracht van twee kunstverzamelaars maakte voor hun woning in het Limburgse Klimmen. Op het glas van de suitedeuren in hun woning is een dubbelportret van de twee mannen aangebracht. Beiden staan er goedgekleed en ontspannen bij, als echte levensgenieters die het er flink van nemen. Hun status en bourgondische levensstijl wordt breed uitgemeten. Maar zijn ze ook zo? Nee, zo zijn ze niet: Daan Samson wilde de mannen uitbeelden als in hun ergste nachtmerrie. De twee links-progressieve mannen met een grote liefde voor ongerepte natuur moeten sindsdien elk bezoek uitleggen dat ze geen gif spuiten op hun appels en geen dure designerkleding dragen. En daarmee komt hij op een schurend punt terecht: hij heeft de ideologie van zijn opdrachtgevers doorbroken en brengt hen in contact met hun materialistische kant. En zegt hun eigenlijk ook: *“wat is er zo verwerpelijk aan die wereld?”* Al sinds het begin van zijn kunstenaarscarrière legt Daan Samson zijn vinger op de zere plek van social wenselijk gedrag. In zijn werk analyseert Daan Samson hoe maatschappelijke codes en sociaal gedrag bepalend zijn voor status en erkenning. Hij speelt een uitgekend spel met individuele aspiraties, netwerkssystemen en de onzekerheden van onze tijd. Hoe we met kleding, taalgebruik en attributen, een masker van beschaving opzetten en hoe we soms zo hardnekkig dat masker op blijven houden, dat we bijna niet meer zien dat de wereld complexer is. Heeft maatschappijkritiek nog een plek in hedendaagse kunst?

Een vergelijkbare gedachte ligt ten grondslag aan de fotoserie **Art Babes**, een project dat dermate a-moreel werd beschouwd dat het wellicht niet eens helemaal is begrepen. Art Babes is een discutabele fotoserie. Samson liet een aantal vrouwelijke tentoonstellingsmakers,

kunstcritici, kunstenaars en verzamelaars in licht-erotische omstandigheden fotograferen door fotograaf Jeronimus van Pelt. Femke Vandenbosch, zakelijk directeur van het Museum voor Schone Kunsten in Gent drapeert zich glimlachend over een tafel in een stoeipakje met dijhoge leren laarzen. Samson presenteerde de fotoserie op de kunstbeurs Art Rotterdam om maar meteen duidelijk te maken dat het werk commerciële potentie had door de mix van seks, genderpolitiek en religieuze referenties. Het tijdschrift **Kunstbeeld** riep de serie meteen uit tot *‘minst te waarderen kunstwerk van de kunstbeurs’*. Inderdaad, de fotoserie presenteert een door-en-door mannelijke kijk op de begrippen seksualiteit en schoonheid. Invloedrijke kunstvrouwen worden teruggebracht tot seksistische stereotypen, overigens met toestemming van de geportretteerden. Begrippen als conservatief en progressief lijken hier op volledig drift te zijn geraakt. Mores, de ongeschreven regels en gebruiken binnen een bepaalde context, en de moraal, de officiële regels en gebruiken: het zijn de twee pijlers van de samenleving waar het werk van Samson aan zaagt. Met eenvoudige middelen toont de kunstenaar aan dat het slechts dunne paaltjes zijn en dat het ongegeneerd durven genieten, op het amorele af, misschien wel meer in ons schuilt dan we zouden denken. Het lijkt een cynisch standpunt, waardoor het veel overeenkomst vertoont met een rechtsliberaal betoog. Maar waarom zou kritiek op linkse dogmatiek verboden zijn? Als kunst inderdaad de afgelopen jaren het wapen was van de progressieve wereld, als het te zeer de spreekbuis was van de links-progressieve politiek –moet kunst zich dan niet richten op kritiek op linkse ontsparingen en rechtsliberale ideeën omarmen? Dat soort dingen vraagt Daan Samson zich af. En dat soort vragen vat Daan Samson samen in een portret van een museumvrouw in lakleren lieslaarzen.

'Zalig zijn de armen van geest' (2009)
Particuliere opdracht

**"Frits heeft absoluut niet overdreven.
Hij heeft zeker een enorm leuke kleindochter!"**

Daan Samson

Daan Samson is ook ditmaal gestyled door de Rotterdamse mode-goeroe Margreeth Olsthoorn. De broek, het jasje en het overhemd komen uit de nieuwe collectie van Henrik Vibskov. Het hoedje is van Soulland.

**"Ik blijf het zeggen. Er zou méér
geld naar kunst en cultuur moeten.
De centen daarvoor halen we weg
bij de ontwikkelingshulp."**

Frits Bolkestein

**"Natuurlijk heeft Frits gelijk.
Er zou inderdaad veel minder
geld naar de ontwikkelings-
samenwerking kunnen gaan."**

Daan Samson

12:20 uur

Museumpark

-> Wandeling door de rozentuin achter
Museum Boijmans van Beuningen.